

این برنامه جهانی اغلب وقت خود را اطراف دریاچه‌های جنوب انتاریو می‌گذراند. از حسگرهای میدانی استفاده می‌کند. سنجش از راه دور، مدل‌های عددی برای اندازه‌گیری برای پیش‌بینی دمای سطح رودخانه و ساختار حرارتی، پوشش یخ و کیفیت آب دریاچه، «کنجکاو»های مرضیه فروتن، فراتر از انتاریو، کانادا و حتی جهان بود. او به مسأله تأمین امنیت آب حتی در کرات دیگر نیز اندیشیده بود. او عضو گروه تحقیقات دریاچه‌های از بین رفته سیاره مریخ نیز بود. تحقیقاتی که قرار بود به این پرسش پاسخ دهد که آیا انسان‌ها سرانجام می‌توانند در سیاره مریخ، طولانی مدت زندگی کنند؟

بورسیه‌ای که قرار است ماندگار شود

دانشگاه واترلو چندی پیش اعلام کرد که برای زنده نگه داشتن نام و یاد مرضیه فروتن، بورسیه تحصیلی به نام او ایجاد کرده است. بورسیه‌ای که البته با اجازه مستقیم از خانواده ماری فروتن بوده. مریم لطیف پور می‌گوید: «ما برای اینکه نام مرضیه فروتن را در حافظه دانشجویان دانشگاه واترلو زنده نگه داریم تصمیم گرفتیم تا سالانه ۵۰ هزار دلار جمع‌آوری کنیم.» سالانه ۵۰ هزار دلار البته قرار است به دانشجویان بین‌المللی بورسیه‌ای داده شود که قرار است در مقطع دکتری دانشکده محیط‌زیست و جغرافیای واترلو تحصیل کنند. هرکس می‌تواند با اهدای حدود ۲۰ دلار به این مجموعه در اعطای این بورسیه به دانشکده محیط‌زیست یاری کند. محمد برادر مرضیه هم در واکنش به خبر اعطای این بورسیه اعلام کرد: «من و تمام اعضای خانواده‌ام از صمیم قلب از شما و همکاران تان در گروه جغرافیای دانشکده محیط‌زیست، دانشگاه واترلو به واسطه پیشنهاد و تأسیس این بورسیه تحصیلی به نام خواهرم قدردانی می‌کنیم، همه ما مطمئن هستیم که بسیاری از دانشجویانی که قرار است به واسطه این بورسیه از دانشگاه فارغ التحصیل شوند، نام و یاد خواهرم را در ذهن‌شان زنده نگه می‌دارند و روح او همیشه در شادی و آرامش خواهد بود.»

نقاشی‌هایی که می‌گویند او زنده است

هیچ‌کس نمی‌خواهد باور کند مرضیه فروتن رفته است. حتی وقتی مراسم بزرگداشت او در دانشگاه شیراز به پایان می‌رسد و جمعیت رفته رفته، سالن اجتماعات دانشگاه را خالی می‌کند. وقتی اشک‌ها از گونه‌ها پاک می‌شود و تصاویر عادی روزمره رفته رفته جایگزین بهت جاکش کرده در چشم بازماندگان می‌شود. هیچ‌کس نمی‌خواهد باور کند، مرضیه رفته است، حتی نقاشی‌ها و عکس‌هایی که او با دست‌های خودش آنها را خلق کرده است. وقت‌هایی که میانه تحقیقاتش در زمان‌های آزادی که داشته خودش را می‌کشیده، دختری با موهای فر فری و لباس‌های راه راه که گاه در سیاره‌ای و گاه در جنگلی با ابرهای کوچک و بزرگی بالای سرش. ابرهایی با علامت سوال‌های بزرگ که معلوم نبوده چه نقشه‌ای برای زمین نقاشی‌هایش داشتند. کسی باور نمی‌کند که او رفته است، حتی ابرهای نقاشی‌اش. □

سوگاری دانشجویان صنعتی امیرکبیر □ به یاد جانباختگان هواپیمای اوکراینی بایک جوانزاده / شهروند

گزارشی درباره تأسیس بورسیه دانشگاه واترلو به نام «مرضیه فروتن»، از جانباختگان سانحه هواپیمای اوکراینی

بورسیه‌ای به نام «مرضیه» برای پژوهشگران

□ [سوکل دانانی] اشک روی گونه دختر جوان ماسیده است. با کتاب دعایی در دست به روبرو خیره شده. ظاهر دختران و پسران دیگر دست کمی از او ندارد. خیره به نقطه‌ای با ذهنی که هزار چندانگانی به دوردست‌ها می‌رود. مثلاً هیچ بعید نیست ذهن دختر جوانی که سرش را پایین انداخته به کانادا رفته باشد. پسر کناری به دریاچه سان فیش (SUNFISH) در خارج از واترلو. هیچ بعید نیست دختری که روی زمین نشسته و کودک شیرخواری در دست دارد به روزهای دانشجویی خودش به شیراز رفته باشد، وقتی که «او» در صندلی کناری‌اش نشست است. هیچ یک باور نمی‌کنند که او رفته باشد. چه آنهایی که در مراسم یادبودش در دانشگاه شیراز به بهت فرورفته‌اند و چه کسانی که در طرف دیگر دنیا همواره او را با چهره‌های خندان در آب‌های دریاچه‌های محافظت شده در خارج از واترلو به یاد دارند. همه اهالی شهرک ویلموت (Wilmet)، شهر شیراز و... ترجیح می‌دهند که او در یکی از سفرهایش به دریاچه تصمیم گرفته باشد فرمان قایق را بچرخاند و از دریاچه رفته باشد به دریا، بعد هم اقیانوس، اطلس، آرام یا حتی هند. فرقی نمی‌کند کدام آب یا کدام نقطه از جهان. آنها ترجیح می‌دهند که فکر کنند، او سرانجام روزی از سفر دریایی و اکتشافی‌اش باز می‌گردد. کسی نمی‌خواهد باور کند که «مرضیه فروتن» یکی از ۱۷۶ مسافر پرواز ۷۵۲ PS اوکراینی بوده که جان باخته و دیگر قرار نیست بازگردد. گوش مردم جهان، خبر سقوط هواپیما را که شنید، بهت خودش را به ذهن جهانیان او پخت و طولی نکشید که سیل پیام‌های تسلیت سرازیر شد. هرکسی به سهم خودش کوشید تا یاد جانباختگان را گرمی بدارد. از جمله اعضای آکادمی علمی، دانشکده محیط‌زیست و جغرافیای دانشگاه واترلو که تصمیم گرفتند به پاس فعالیت‌های علمی مرضیه فروتن به نام او جایزه‌ای ایجاد کنند.

دغدغه‌هایی که تا کانادا ادامه پیدا کردند

ماری (مرضیه) بعد از سه سال به ایران بازگشته بود. آخرین باری که به ایران آمده بود با تصویری از سوغات بازار وکیل شیراز در ذهن همکاران و دوستان دانشگاهی‌اش باقی مانده است. بیش از چهار سال بود که راهی کانادا شده بود. چندسال بعد از اتمام تحصیلاتش در دانشگاه شیراز ایران. تحصیلاتش را بنا بر دغدغه‌ای که داشت ادامه داده بود. دغدغه‌ای که با او بزرگ شده بود؛ «محیط‌زیست». او در دانشگاه شیراز، لیسانس و فوق‌لیسانس را در رشته‌های مهندسی منابع خاک و مهندسی منابع طبیعی اخذ کرده بود. او برای تحصیلات تکمیلی و اخذ مدرک فوق لیسانس، راهی دانشگاه علوم جغرافیای ایالت آلبرتا و شهر کلگری شد. در کلگری ماند تا مقطع دکتری. دانشگاه واترلو در مقطع دکترابه ماری فرصتی داد تا بتواند در تخصص دیگری در حوزه

محیط‌زیست ادامه تحصیل دهد و فعالیت کند؛ «تغییرات آب و هوایی و حفاظت از آب‌های متمرکز شده در جهان». مریم لطیف پور، مدیر توسعه بخش پیشرفت‌های علمی دانشکده محیط‌زیست و جغرافیای دانشگاه واترلو، یکی از نخستین نفراتی بود که به ایجاد یک جایزه برای گرمی‌داشت یاد و خاطره همکلاسی‌اش ماری، اندیشیده بود. یکی از کسانی که مرضیه را خوب می‌شناخت و او را با صفات تفضیلی به خاطر می‌آورد و پیش از معرفی جایزه ترجیح می‌دهد از مرضیه فروتن بیشتر بگوید: «ماری یک دانشمند بود، یک نابغه و یک انسان تأثیرگذار. اما پیش از همه اینها یکی از مهم‌ترین افراد و اعضای خانواده ما بود. معنای نام خانوادگی‌اش، مهم‌ترین ویژگی شخصی‌اش بود. او به معنای واقعی کلمه فروتن بود. فروتنانه از اشتباهات می‌گذشت.»

تحقیقات گسترده ماری از زمین تا مریخ

«نابغه بود. او به معنای واقعی کلمه یک نابغه بود.» وقتی می‌خواهیم که مریم لطیف پور از ماری و ویژگی‌های فعالیتش بگوید، میان تمام صفات تفضیلی زبان انگلیسی از واژه نابغه به زبان فارسی استفاده می‌کند. «ماری آن قدر باهوش بود که می‌توانم در توضیح شخصیتش بگویم نابغه بود. خلاقیت را هم باید به ویژگی‌هایش اضافه کرد. او فردی بسیار خلاق بود. شاید بتوانیم بگوییم یکی از خلاق‌ترین اعضای گروه ما. همیشه به مشکلات از زوایای مختلف نگاه می‌کرد و به دنبال راه‌های متنوع بود، هیچ وقت ندیدیم یک مسأله را فقط از یک زاویه نگاه کند. این نگاهش به شخصیتش هم رسیده بود، یک آدم چند بعدی شده بود.»

تحقیقات ماری گسترده بود، تمرکز بیشتر ماری بر مسأله تأمین آب در جهان بود. تحقیقات ماری از زمین آغاز شده بود و تا کره مریخ امتداد پیدا کرده بود، بیشتر وقت ماری یا در آزمایشگاه اکولوژی و محیط‌زیست بزرگ شهر می‌گذشت یا در دریاچه شهرک ویلموت؛ «ماری را می‌توانیم یکی از اعضای جامعه کره خورده به محیط‌زیست بدانیم، کسی که در سال‌های آخر زندگی‌اش تحقیقاتی در زمینه «تأمین و امنیت آب» انجام داد. در گروهی به رهبری کلود دوکوئه عضو بود. او به دلیل ماهیت بین رشته‌ای تحقیقات آب در دنیا، در سراسر دانشگاه یا حتی کانادا، دوستان متعددی ایجاد کرده بود.»

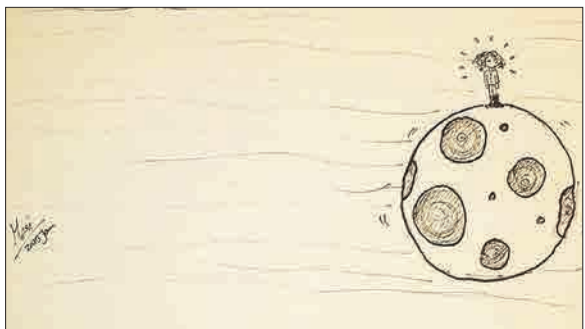
عضویت در «برنامه جهانی آینده آب» از دیگر فعالیت‌هایی بود که ماری در آنها سهیم بود. مریم لطیف پور می‌گوید: «شور و شوق ماری در کمک به اطمینان از تأمین آب در جهان برکسی پوشیده نبود. او عضو برنامه جهانی آینده آب بود. طرحی که قرار بود با کمک دولت‌ها و مشاغل و حتی جوامع، ابزارهای لازم را برای مدیریت ریسک مقابله با تهدیدات تأمین و کیفیت آب کانادا ارائه دهد. ماری به عنوان یکی از دانشمندان

یادمانی معنوی، به یاد ۱۶ دانشجوی جانباخته دانشگاه صنعتی شریف

بعد از سانحه هواپیمای اوکراینی، کم نبودند محافل علمی که تلاش کردند یاد و نام دانشجویان فقیدشان را زنده نگه دارند. گاه با برگزاری مراسمی و گاه با تأسیس بورسیه تحصیلی، یکی از این دانشگاه‌ها، دانشگاه صنعتی شریف در ایران بود. مسئولان این دانشگاه چند ساعت بعد از سانحه اعلام کردند به این دلیل که ۱۶ نفر از دانشجویان پرواز اوکراینی در دانشکده‌های مختلف این دانشگاه تحصیل می‌کردند، می‌خواهند یادمانی برایشان ترتیب دهند. یادمانی که هم جنبه مادی دارد و هم معنوی. مهدی فتوحی، رئیس دانشگاه صنعتی شریف در این باره گفته است: «ابتدایی‌ترین و حداقل‌ترین کاری که می‌شد انجام دهیم، مراسم یادبود به برای جانباختگان سانحه بود. اما در نظر داریم که نمادی را در دانشگاه به یاد ۱۶ نفر از دانشجویان فقیدمان نصب کنیم.» بورسیه تحصیلی یکی دیگر از اقداماتی است که قرار است در شریف تأسیس شود. فتوحی درباره آن نیز گفته است: «در نظر داریم تعدادی بورس تحصیلی و تحقیقاتی را با موافقت و حمایت معنوی خانواده جانباختگان نخبه شریف در سانحه سقوط هواپیمای اوکراینی و حمایت دانشگاه و بنیاد حمایت از نخبگان دانشگاه داشته باشیم تا این بورسیه به نام عزیزان از دست رفته سالیانه به تعدادی از دانشجویان رشته‌های فنی و مهندسی اهدا شود تا نام و یاد جانباختگان زنده نگه داشته شود.»

□ ما برای اینکه نام مرضیه فروتن را در حافظه دانشجویان دانشگاه واترلو زنده نگه داریم تصمیم گرفتیم تا سالانه ۵۰ هزار دلار جمع‌آوری کنیم. هرکس می‌تواند با اهدای حدود ۲۰ دلار به این مجموعه در اعطای این بورسیه به دانشکده محیط‌زیست یاری کند

این تصاویر تعدادی از نقاشی‌های مرضیه فروتن است که مریم لطیف پور در اختیار روزنامه قرار داد.

